

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Иванка Тодорова Мавродиева-Георгиева,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
с дисертационен труд на тема:
„Естетически изисквания към гласа и словото в дигитална среда“,

представен от Мартина Теодорова Георгиева, редовен докторант
към Факултета „Сценични изкуства“, катедра „Драматичен театър“
Направление 8.4. Театрално и филмово изкуство: Театрознание и театрално
изкуство
научен ръководител: проф. д-р Веселена Раева

Оценка на качествата на дисертационния текст и процедурата

Дисертационният текст на докторантката Мартина Теодорова Георгиева отговаря на изискванията в структурно, съдържателно и жанрово отношение.

Спазени са процедурните изисквания, Законът за развитие на научния състав в Република България и Правилникът за прилагането му.

Актуалността на изследователската тема

Темата на дисертацията е актуална във всеки един от трите конструкта: глас, дигитална среда, естетика; в съвкупност това показва уменията на докторанта да извежда не само пресечни точки, но и да представя възможности за интердисциплинарни изследвания. Значимостта се откроява на равнището да се установят теми, които са важни от гледна точка на няколко научни области, да се формулират изследователски въпроси и да се направят изводи относно хипотезите и поставените цел и задачи.

Информация за докторанта. Творческа и професионална биография

Мартина Теодорова Георгиева е зачислена за докторант през февруари 2022 г. по Направление 8.4. Театрално и филмово изкуство: Театрознание и театрално изкуство към НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“. Тя е магистър по специалност „Режисура и сценични изкуства“ към НАТФИЗ и магистър по специалност „Педагогика на обучението по

български език и литература“ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Бакалавър е по специалност „Актьорство за драматичен театър“ към НАТФИЗ. Средното си образование завършва в 9 ФЕГ „Алфонс дьо Ламартин“ в гр. София.

Творческият ѝ опит е в различни театри и културни институции, сред които „Червената къща“, IM Studio, Творческа къща “GrozArde”, Театър “Theatro”; дейностите са свързани с участие в постановки и като консултант-режисьор по проект.

Академичната, преподавателската и методическата ѝ дейност се реализира в следното: тя е гост преподавател по „Сценична реч“, „Техника на говора“, „Словесно действие в театрален спектакъл“ като асистент на проф. д-р Веселина Раева, в магистърската програма „Публична реч“, както и в актьорските класове на проф. д-р Ивайло Христов, проф. Иван Добчев, проф. д-р Маргарита Младенова и др. Има опит и като преподавател в Театралния колеж „Любен Гройс“ по „Сценична реч“, „Актьорски тренинг“ и др.

Оценка на структурата и съдържанието на дисертацията

Дисертацията е с обем 154 страници с библиографията и анкетната карта/въпросник. Тя е структурирана според изисквания за този жанр и отговаря на изискванията на Правилника. В структурата са обособени увод, заключение, библиография, главите са три. Първата е теоретична и тя компактно включва извеждане на термини в началото – от 8 до 17 страница, а след това понятията са представени на принципа от общото към частното в два раздела. Първият – от 18 до 57 страница, е обособен с фокус към извеждане на група понятия, свързани с комуникация, видове, гласа, интонация, прозодика и др. Вторият раздел е посветен на дигиталното пространство като среда на словесно действие – от 59 до 82 страница; тук се открояват три области: дигитална комуникация – блог, влог, инфлуенсъри, подкаст; образователни подходи в дигитална среда и реторика в контекста на дигитализацията/дигиталните форми и дигиталната реторика. Приемам това разделение като резонно, тъй като някои от тези понятия са използвани в изследователската част в анкетната карта. Подходът на докторанта е правилен да се изяснят в теоретичен план преди да се осъществи изследването, резултати от което са представени във втора и трета глава. Макар да има привиден дисбаланс като обем, тъй като втора глава е от 83 до 124 страница (посветена на резултати от емпиричното изследване); а трета от 125 до 131 страница

(включваща резултати от анализ относно формиране на естетически изисквания към гласа и словото в дигитална среда); приемам решението на докторанта да структурира по този начин дисертацията. Обобщавайки, структурата и съдържанието на дисертацията отговарят на жанровите изисквания и на утвърдени научни стандарти.

Оценка на резултатите в дисертацията

Докторантът демонстрира много добри теоретични познания в трите области: естетика, глас и дигитализация, в частност дигитална среда. Тя цитира базови автори в областта на реториката, сред които Аристотел, Квинтилиан, Бранислав Нушич; както и представители на българската научна традиция, сред които Кирил Василев, Йордан Ведър, Мариета Ботева, Цветан Кулевски и др.; както и млади изследователи, проучващи блоговете (Десислава Антова), социалните мрежи (Десислава Манова-Георгиева), визуалната реторика (Нора Голешевска). Поради интердисциплинарния характер на дисертацията докторантът включва в библиографията и цитирани автори от следните научни области: естетика – Фридрих Шилер, Хосе Ортега-и-Гасет, Исак Паси; психологията – Георги Карастоянов; литературата/литературознанието – Бертолд Брехт. Мартина Георгиева спазва принципите на академичната коректност при извеждане на базови понятия и методически принципи, представени в публикации на учени и преподаватели от НАТФИЗ: Валерия Кардашевска, Лора Мутишева, Елисавета Сотирова, Веселина Раева, Авторът на дисертацията се позовава и на базови автори в областта на театър като Михаил Чехов, цитира речници с термини; Докторантът се позовава на автори, публикуващи резултати от анализи на блогове, сред които Жюстин Томс и Горица Белогушева от 2009 г., но е възможно да се цитира и книга на Жюстин Томс „Подкастите – гласът на интернет“ от 2022 г. Това не е критика, а препоръка за бъдещи изследвания в тази област, имайки предвид динамиката в развитието на медийната екосистема и дигиталната среда, както и нарастващия брой публикации по темата. Същевременно подчертавам теоретичната ѝ подготовка, в частност за подкастите, тя цитира автори като Ben Hammersley, Ticiano Bonini и др. Въз основа на обзора обосновано правя заключението, че Мартина Георгиева познава базови и съвременни научни публикации в областите философия, естетика, медии, социални мрежи, интернет комуникация, дигитализация, театър, актьорско майсторство, техника на говора, фонетика, правоговор и др. Налице са

систематизирани знания, както и поетапното представяне в теоретичната глава. Цитатите са над 112 под линия само на научни публикации.

Методика и изследване.

Докторантът Марина Георгиева е оповестила коректно осъществяването на изследването, графиките, фигури и диаграмите – 32 на брой; те представят резултатите и анализите след тях са коректни от научна гледна точка при използване на количествени методи за такова емпирично изследване. На страници 124-125 са аргументирани стъпките и етапите на реализиране на изследването.

Въпросникът включва 40 въпроса. Демографските въпроси за пол, възраст, образование, професия и др. са изведени напред. Въпросите са ориентирани към съвременни проявления на гласа във виртуална среда, платформи и използването на дигитални инструменти и софтуери. Обектите са влогове, подкасти; фокусът е върху видео формати, което създава еднородност по този критерий и това е важно и положително за такъв тип изследвания по принцип и с количествени методи.

Първата група въпроси са ориентирани към установяване на информираността и интереса към влогове и изясняване на компетентността относно понятията влогъри, инфлуенсъри, платформи за публикуване на видео и аудио съдържание - Spotify, Sound Cloud; аудио-визуални продукти; дигитални формати.

Следващата група въпроси от 7 до 18 са насочени към проучване на влоговете, като са селектирани такива, които са релевантно обособени и създават възможност за измерване; в частност на според визуалния материал; според темите; говор увлекателно (интонационно); ангажиране с гласовете си; поведението им пред камера (невербалните средства).

Четвъртата група въпроси от 19 до 29 са ориентирани към анализ на инфлуенсъри, Дара Симеонова и Ана-Мария Герасимова; отново има ясно изведени критерии за интонация, правоговорни норми, естетическо въздействие и др.

Въпросите от 30 до 39 са посветени на въпроси, свързани с подкастите във видео формат: Цанов напред, Нагоре и Limitless; въпросите са към оценка на естетическото възприятие, интонацията, темпото диалектни отклонение като „меко“ говорене, спазване на правоговорни норми, използване на невербалните средства.

Отделих внимание на тази методика повече, като изведох по този начин аргументи за релевантността на методиката, спасените изисквания за осъществяване на изследване, начините на организиране и проучване и установяване на резултати, които са анализирани коректно от докторанта. Тъй като Мартина Георгиева се обучава в образователна и научна степен „доктор“, аналитичните умения са задължителен елемент, а тя като млад учен показва качества, както и нагласа към изследвания с надеждни изследователски инструменти.

Трета глава от 125 страница би могла да се обособи като методическа, тъй като включва информация за етапите на комуникацията, изясняване на хипотезите основно на база на реторични термини. Рефлексите към дигиталната реторика, дори към фалшивите новини приемам като авторски находки на един млад изследовател и ги оценявам именно като оригинален докторантски принос. Информационната плътност на текста в тази глава е голяма; изводите доказват уменията на докторанта да прави обобщения, дори прогнози; да достига до синтез.

Стилът и езикът на представения дисертационен труд покриват изисквания за академичен изказ, същевременно текстът е четивен.

Автореферат към дисертацията

Авторефератът е с обем 35 страници и представя пълно съдържанието и структурата на дисертационния труд.

Публикации на докторанта

Публикациите на докторанта са по темата на дисертацията, те са оповестени поетапно на научни форуми и са публикувани в Годишника на НАТФИЗ. В статиите се представят резултати от изследвания, свързани с тематиката, а именно какви са особеностите на дигиталния оратор, какви са значенията на термините „влогър“, „инфлуенсър“, „подкастър“; анализирани са пресечни точки между театралната говорна и жестова естетика в контекста на реториката; оповестени са методически аспекти в преподаването на студенти по теми, свързани с гласа и постижения в публикации на проф. д-р Веселина Раева.

Приноси на докторанта

Докторантът формулира приноси, сред които извеждането чрез сравнение на разликите между публична и дигитална среда; както и „изразяването и идентифицирането на посоката, в която да се развива и да се усъвършенства аудио-визуалният продукт, създаван за контекста на дигиталната среда на комуникация“. Изказвам съгласие с тях, като уточнявам, че би било възможно по-категорично да се формулират, тъй като има основания за това в резултатите на изследванията.

В рецензията извеждам следните приноси на докторанта.

Изясняване на новите проявления в дигиталната среда чрез установяване обема и съдържанието на понятия, свързани с дигиталната медийна среда и дигиталната реторика и комуникация.

Създаване на методика за емпирично изследване, включваща ясно обособени раздели и изведени индикатори и установяване на състоянието на развитието на подкасти, блогове, социални мрежи през призмата на две области, а именно естетиката и гласа в разбирането на актьорското изкуство в нова парадигма.

Очертаване на възможности за интердисциплинарни изследвания в областите философия, естетика, литературознание, медиазнание, реторика, психология, дигитализация и др.

Бележки и препоръки

Първата препоръка към докторанта е да се използват термините и понятията платформизация, дигитална среда, дигитализация, подкасти, инфлуенсъри, влогове, социални мрежи, аудио-визуални продукти в съвременните им измерения, отчитайки динамичното развитие на генерациите в интернет, софтуерите, медийната екосистема. Втората препоръка е да проявява повече смелост при представяне на резултатите от обзора и критичния прочит на теоретичните публикации. Третата препоръка е в бъдещи изследвания, в които съм уверена, да се следват, както и досега, съвременните научни принципи при операционализиране на понятията и извеждане на индикатори, имайки предвид трите сфери, намерили пресечни точки в изследването: дигитализация; глас и естетика.

Възможно би било докторантът да оформи библиографията по някои от утвърдените и приети стилове и стандарти: БДС, АРА или други. Възможно е било да добави заглавия/наименования на сайтове на онлайн речници (Cambridge, например, от който са представени дефиниции на понятията „влогър“, „инфлуенсър“ и това е доказателство за уменията да се използват коректно авторитетни онлайн научни ресурси с отворен достъп); медиите (БНР, например); видео клиповете; социалните мрежи като YouTube преди линковете; евентуално автори, участници, водещи, подкастъри и др.; дата на публикуване и дата на последно посещение.

Заклучение

Въз основа на гореизложените аргументи формулирам заключението, че дисертацията на Мартина Георгиева на тема „Естетически изисквания към гласа и словото в дигитална среда“, авторефератът, публикациите, както и материалите към дисертацията, отговарят на изискванията от Правилника за условията и реда за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Имайки предвид актуалността на изследването, много добрите теоретични знания и изследователските умения на докторанта, както и резултатите от анализа, които имат теоретична, методическа и приложна стойност, препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на докторантката Мартина Теодорова Георгиева по Направление 8.4. Театрално и филмово изкуство: Театрознание и театрално изкуство.

гр. София
09.09.2025 г.

Рецензент

Проф. дн Иванка Мавродиева